

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษารูปแบบการจัดการเรียนการสอนระบบสองภาษาในโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยด้วยระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ดังมีรายละเอียด ต่อไปนี้

1. การศึกษาปัญหา แนวคิด ทฤษฎี และกำหนดกรอบความคิดในการวิจัย
2. การเลือกพื้นที่ที่ศึกษา
3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
4. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
5. การเก็บรวบรวมข้อมูล
6. ขั้นตอนดำเนินการวิจัย
7. การวิเคราะห์ข้อมูล
8. การสรุปผลการวิจัย

การศึกษาปัญหา แนวคิด ทฤษฎี และกำหนดกรอบความคิดในการวิจัย

การศึกษาปัญหา แนวคิด ทฤษฎี และกำหนดกรอบความคิดในการวิจัย ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

1. ศึกษาปัญหาการวิจัย โดยศึกษาการจัดการเรียนการสอนสองภาษาในโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 โดยวิธีการวิเคราะห์เอกสาร (Documentary Analysis)
2. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และหลักการเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการเรียนการสอน และการเรียนการสอนระบบสองภาษา โดยวิธีการวิเคราะห์เอกสาร (Documentary Analysis)
3. ศึกษาแนวคิด หลักการ และวิธีการจัดการเรียนการสอนระบบสองภาษาจากการสนทนากลุ่ม (Focus Group)
4. การกำหนดกรอบความคิดในการวิจัย โดยการสังเคราะห์เอกสาร (Documentary Synthesis) จากกรอบแนวคิดการปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

การเลือกพื้นที่ที่ศึกษา

1. ในการวิจัยครั้งนี้ ได้เลือกโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนระบบสองภาษาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 จำนวน 3 โรงเรียน ได้แก่

- 1.1 โรงเรียนสาธิต “พิบูลบำเพ็ญ”
- 1.2 โรงเรียนชลราษฎรอำรุง
- 1.3 โรงเรียนอนุบาลชลบุรี
2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) จำนวน 3 คน ได้แก่
 - 2.1 ผู้อำนวยการ โรงเรียนสาธิต “พิบูลบำเพ็ญ”
 - 2.2 ผู้อำนวยการ โรงเรียนชลราษฎรอำรุง
 - 2.3 ผู้อำนวยการ โรงเรียนอนุบาลชลบุรี
3. ผู้ให้ข้อมูลทั่วไป จำนวน 4 คน ได้แก่
 - 3.1 ครูผู้สอนประจำวิชา จำนวน 2 คน
 - 3.2 ผู้ปกครองที่มีประสบการณ์สอนระบบสองภาษา จำนวน 2 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือดังต่อไปนี้

1. การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (Non-Structured Interview) โดยใช้อุปกรณ์ช่วย คือ แถบบันทึกเสียง
2. การสังเกต (Observation) ผู้วิจัยใช้การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-Participant Observation) โดยผู้วิจัยไม่เข้าร่วมกิจกรรมที่โรงเรียนจัดขึ้น แต่สังเกตพฤติกรรมของครูผู้สอน ผู้เรียน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องแบบไม่เป็นทางการ ทำการสังเกตพฤติกรรมกลุ่มเป้าหมาย จดบันทึกลงในแบบบันทึกการสังเกต โดยใช้อุปกรณ์ช่วยในการเก็บข้อมูล คือ กล้องถ่ายรูป
3. การสนทนากลุ่ม (Focus Group) ผู้วิจัยกำหนดหัวข้อสนทนากลุ่ม โดยใช้แบบสนทนากลุ่มที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง มีใช้อุปกรณ์ช่วย คือ แถบบันทึกเสียง

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการสร้างเครื่องมือตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. การสังเกต (Observation) ผู้วิจัยใช้การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-Participant Observation) โดยรวบรวมข้อมูลทั้งหมดจากการศึกษาเอกสาร เทคนิควิธีสังเกต ซึ่งผู้วิจัยใช้วิธี

การสังเกตพฤติกรรมของผู้สอน ผู้เรียน และปรากฏการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในกระบวนการเรียนการสอน พร้อมกับจดบันทึกลงในแบบบันทึกการสังเกต

2. การสนทนากลุ่ม (Focus Group) ผู้วิจัยดำเนินการดังต่อไปนี้

2.1 ศึกษาเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการสนทนากลุ่ม (Focus Group)

2.2 ศึกษาเทคนิควิธีการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group)

2.3 รวบรวมข้อมูลทั้งหมดมาสร้างแบบสนทนากลุ่ม (Focus Group) โดยกำหนดหัวข้อสนทนา ดังนี้

2.3.1 ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของผู้ร่วมสนทนากลุ่ม (Focus Group)

2.3.2 ตอนที่ 2 บริบทของโรงเรียน

2.3.2.1 สภาพแวดล้อมภายในโรงเรียน

2.3.2.1 สภาพแวดล้อมภายนอกโรงเรียน

2.3.3 ตอนที่ 3 รูปแบบการจัดการเรียนการสอนระบบสองภาษา

2.3.3.1 ด้านหลักสูตร

2.3.3.2 ด้านวิธีสอน

2.3.3.3 ด้านผู้สอน

2.3.3.4 ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน

2.3.3.5 ด้านสื่อการเรียนการสอน

2.3.3.6 ด้านการวัดผลและประเมินผล

3. นำแบบสนทนากลุ่ม (Focus Group) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเสนอต่อประธาน และกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ตรวจสอบ และแก้ไขตามข้อเสนอแนะ จากนั้นนำเสนอต่อประธานกรรมการพิจารณาความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) และทำการแก้ไขปรับปรุงตามคำแนะนำของประธานกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

4. นำแบบสนทนากลุ่ม (Focus Group) ที่ได้รับการแก้ไขปรับปรุงตามคำแนะนำเสนอต่อประธานกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ เพื่อพิจารณาเห็นชอบ

5. นำแบบสนทนากลุ่ม (Focus Group) ที่ประธาน และกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์พิจารณาเห็นชอบแล้ว จัดทำเป็นฉบับสมบูรณ์ เพื่อใช้เก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยดำเนินการดังต่อไปนี้

1. ทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย จากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา ถึงผู้อำนวยการโรงเรียนสาธิต “พิบูลบำเพ็ญ” ผู้อำนวยการโรงเรียนชลราษฎรอำรุง ผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลชลบุรี และผู้ปกครองที่มีประสบการณ์สอนระบบสองภาษา

2. ภาคสนาม ตัวผู้วิจัยเป็นเครื่องมือสำคัญที่สุดในการวิจัยครั้งนี้ จึงได้ทำการศึกษา ตรวจสอบเอกสาร หลักการต่าง ๆ รวบรวมข้อมูลที่ได้นำมาวิเคราะห์เพื่อความต้องการสมบูรณ์ โดยซักถาม และจัดบันทึกลงในแบบสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยใช้เวลาในการทำงานภาคสนามเป็นระยะเวลา 2 เดือน โดยมีแผนปฏิบัติงานตั้งแต่วันที่ 27 มิถุนายน ถึง 26 สิงหาคม 2548 ดังนี้

2.1 การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-Participant Observation) โดยดำเนินการ ดังนี้

2.1.1 วันที่ 27 มิถุนายน ถึง 1 กรกฎาคม 2548 สัมภาษณ์ และสังเกตการเรียนการสอนในโรงเรียนสาธิต “พิบูลบำเพ็ญ”

2.1.2 วันที่ 4 – 8 กรกฎาคม 2548 สัมภาษณ์ และสังเกตการเรียนการสอนในโรงเรียนชลราษฎรอำรุง

2.1.3 วันที่ 11 -15 กรกฎาคม 2548 สัมภาษณ์ และสังเกตการเรียนการสอนในโรงเรียนอนุบาลชลบุรี

2.2 การสนทนากลุ่ม (Focus Group) ผู้วิจัยดำเนินการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group) วันที่ 28 กรกฎาคม 2548 โดยเชิญผู้ร่วมสนทนากลุ่ม จำนวน 5 คน ดังนี้ ผู้อำนวยการโรงเรียนชลราษฎรอำรุง จำนวน 1 คน ครูสอนประจำวิชาโรงเรียนชลราษฎรอำรุง จำนวน 1 คน ครูสอนประจำวิชาโรงเรียนอนุบาลชลบุรี จำนวน 1 คน และผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 2 คน

2.3 รวบรวมข้อมูลที่ได้จากภาคสนาม ดังนี้

2.3.1 ศึกษา วิเคราะห์ และตรวจสอบข้อมูลที่ได้ในแต่ละวันที่ปฏิบัติงาน

2.3.2 วันที่ 1- 26 สิงหาคม 2548 สรุปผลการวิจัย

ขั้นตอนดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยดำเนินการวิจัย ตามลำดับขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ศึกษารูปแบบการจัดการเรียนการสอน โดยวิธีการวิเคราะห์เอกสาร การสัมภาษณ์ และการสังเกต เพื่อค้นพบปัญหาของการจัดการเรียนการสอน

2. จัดสนทนากลุ่ม (Focus Group) โดยเชิญผู้มีประสบการณ์การจัดการเรียนการสอนระบบสองภาษา ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน ครูผู้สอนประจำวิชา และผู้ปกครองนักเรียนเข้าร่วม

สนทนา เพื่อวิเคราะห์ปัญหาที่ค้นพบทั้ง 6 ด้าน คือ ด้านหลักสูตร ด้านวิธีสอน ด้านกิจกรรม การเรียนการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอน ด้านการวัดผล/ประเมินผล

3. สังเคราะห์ข้อมูลที่ได้รับ นำเสนอเป็นรูปแบบการจัดการเรียนการสอนระบบสอง ภาษา

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยทำการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และประมวลผลข้อมูลภายใต้เงื่อนไขหลัก 4 ประการ ดังที่ สุธาภรณ์ จันทวานิช (2542) ได้กล่าวไว้ในหนังสือ “การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ” คือ การวิเคราะห์ข้อมูลเริ่ม กระทำพร้อม ๆ กับการเก็บรวบรวมข้อมูล และยังคงทำต่อไปหลังจากการเก็บรวบรวมข้อมูลสิ้นสุดลง ซึ่งการวิเคราะห์ข้อมูลอาศัยสมมติฐานชั่วคราว (Working Hypothesis) จำนวนมากที่ผู้วิจัย คิดขึ้นเองตามหลักฐานข้อมูลตลอดเวลา และผู้วิจัยต้องเป็นผู้วิเคราะห์ข้อมูลด้วยตนเอง ซึ่งผู้วิจัย วิเคราะห์ข้อมูลโดยเริ่มจากการแบ่งเนื้อหาที่เกี่ยวข้องออกเป็นหมวดหมู่ หรือหน่วยย่อย ๆ ด้วย การใช้กระบวนการกำหนดมโนทัศน์ (Coding Process) เริ่มจากการให้มโนทัศน์ (Open Coding) แยกแยะข้อมูลศึกษาเปรียบเทียบ กำหนดให้ความหมาย (Conceptualizing) และจัดหมวดหมู่ให้กับ ข้อมูล (Categorizing) ซึ่งในการกำหนดมโนทัศน์นั้นต้องอาศัยคุณสมบัติ (Property) ที่มี ความผันแปรได้ในระดับต่าง ๆ (Dimensional Range) ของข้อมูลแต่ละหน่วย จากนั้นทำการค้นหา ความสัมพันธ์ หรือหลักความสัมพันธ์ของหน่วยย่อยต่าง ๆ เชื่อมโยงหมวดหมู่ หรือหน่วยย่อย ต่าง ๆ เข้าด้วยกัน เพื่อกำหนดเป็นมโนทัศน์หลัก (Axial Coding) ที่จะนำมาสู่การสร้างข้อเสนอแนะ เชิงทฤษฎี (Proposition) ต่อไป ทั้งนี้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยคำนึงถึงการพิจารณาความ แท้จริง และความน่าเชื่อถือได้ของข้อมูล รวมทั้งจรรยาบรรณของการวิจัยร่วมด้วย

การสรุปผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เพื่อศึกษารูปแบบการจัดการเรียนการสอนระบบสองภาษาในโรงเรียนที่ จัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 โดยผู้วิจัยดำเนินการศึกษาข้อมูล จากการวิเคราะห์เอกสาร (Documentary Analysis) และการปฏิบัติงานภาคสนาม โดยใช้เครื่องมือ ในการวิจัย คือ การสนทนากลุ่ม (Focus Group)

การศึกษาเอกสาร เป็นการค้นคว้าข้อมูลพื้นฐานเชิงประวัติศาสตร์ รวบรวมจัดกระทำ ข้อมูล วิเคราะห์ตีความข้อมูล พิจารณาเชิงเหตุผลถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการเรียน การสอนระบบ สองภาษา

ส่วนการศึกษากาตสนาม ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการวิจัย คือ การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-Participant Observation) และการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ที่ผู้วิจัยจัดขึ้น โดยพูดคุย และสอบถามในประเด็นที่ต้องการ

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาตรวจสอบแบบสามเส้า (Methodological Triangulation) คือ การรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ ให้เป็นข้อมูลเรื่องเดียวกัน โดยศึกษาข้อมูลเอกสารควบคู่กับการสนทนากลุ่ม (Focus Group) แล้วจึงนำมาวิเคราะห์ และสังเคราะห์ ด้ความให้ ความหมาย เชื่อมโยงความสัมพันธ์ ตลอดเวลาปฏิบัติงาน สร้างข้อสรุปโดยวิธีการอุปนัย และ ปรึกษาขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาเป็นระยะ ๆ ก่อนเรียบเรียงเป็นงานวิจัยฉบับสมบูรณ์